

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasiló „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi
poli in velja za celo leto 3 gld., za pol
leta 1 gld. 60 kr.

||| Za oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Dopise sprejema odbor „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Štev. 4. V Mariboru 20. februarja 1876. Letnik IV.

Krajni šolski sveti.

V mesecu marcu začne zopet zborovanje štajerskega deželnega zbora. Temu se predloži, kakor je „Slov. učitelj“ lani poročal, prošnja skupnega društva štajerskih učiteljev (Lehrerbunda), v kateri se slavna zbornica prosi za več opravičenih reči. Mej drugim tudi za to, da se krajnim šolskim svetom odvzame njih postavna pravica, po kateri oni dosedaj neopravičene šolske zamude kaznujejo. No, mi nismo za to. Razloge svoje hočemo ob kratkem navesti. Šolsko obiskovanje po štajerskih šolah ni ravno slabo. Štatiistične date, katerih sicer pri rokah nemamo, pokazujejo, da moremo z ozirom na druge dežele in z ozirom na začetek nove šolske uredbe in dobe na Štajerskem s šolskim obiskovanjem vsaj deloma zadovoljni biti. Pa pomislimo, da je na Štajerskem (kakor tudi drugod) veliko naravnih zavir rednemu šolskemu obiskovanju, ki se po nobeni postavi ne bodo dale odstraniti.

Vzemimo n. pr. veliko oddaljenost, katero imajo otroci do šole po prav mnogih krajih. More li otrok, 2 uri od šole oddaljen, vsaki dan redno v šolo dohajati? more li 6—7 letni otrok to storiti? zlasti v zimskem mrazu, snegu, v poletni vročini, v deževju? Znani so vsemu svetu tudi časi, pomanjkanje denarja, splošna revščina i obilo drugih nadlog še, in vse to so vzroki, da otroci večkrat doma ostajajo. To sicer niso postavni vzroki, teh namreč ne navaja šolski in učni red kot opravičene zamude. Pa kateri učitelj bode otroka kaznoval, ako mu pove, da radi pomanjkljive obleke ali radi pomanjkanja živeža ni mogel v šolo priti?

Da stariši dečka tudi radi tega doma prideržé, ker ga pri poljskem delu, pri paši potrebujejo, je za šolo, za učitelja žalostno, toda za ubogega kmeta večkrat prepotrebno. Če mu tudi otrok toliko ne koristi, kolikor odrasla oseba, vendar mu le

dosta odleže, zlasti pri paši mu nadomesti tudi odraslega najemnika. Res, da se šolske zamude radi teh vzrokov največkrat neopravičujejo i to z interesa šolskega napredka, kar vsak učitelj iz svojega stališča odobruje, a vendar se s tem nekaterikrat krivica godi otroku ali staršem njegovim, ki se v tej reči tudi pritožujejo. — Ako bi tako hoteli dalje naštevati, navedli bi mnogo vzrokov, deloma popolno opravičenih, deloma le nekotko neopravičenih šolskih zamud, a popolnoma neopravičenih t. j. upornih, renitencij našli bi le malo.

Da bi bili torej slabega šolskega obiskovanja, i to neopravičenega, le krajni šolski sveti krivi, kakor hočejo nekateri učitelji dokazati (n. pr. pri lanski mariborski učiteljski skupščini), ni popolnem istina. Je veliko število krajnih šolskih svetov, ki res malo ali ničesar ne storé, ki res nobenega zagovornika ne zaslužijo, najmanje pa zagovornika učiteljskega stanu; toda mnogo šolskih svetov je, ki storé svojo dolžnost v vsakem obziru, torej tudi v zadevi nadzorovanja šolskega obiskovanja ne zaslužijo, da bi se jim radi nemarnosti nekaterih tako važna pravica odzvela. A komu bi se ta pravica izročila? Okrajnemu šolskemu svetu, recte njegovemu predsedniku, okrajnemu glavarju? Bode li ta morda več storil? To je dvojno. Marljivi glavarji bodo po prirojeni birokratični navadi res pridno tirali starše pred se i je tudi več ali manj, morda pravično, pa morda tudi neusmiljeno kaznovali radi slabega obiskovanja; toda glavarji, katerim je uže sedanji posel pri šoli jako neprijetno delo, devali bodo tudi zapisnike šolskih zamud — ad acta.

Na boljše bi se na vsak način le malo obrnilo, ako se vstreže prošnji začetkoma omenjeni, ljudstvo pa, katero se v svojih pravicah vedno prikrašuje, izgubilo bi zopet komaj pridobljeno pravico, i to važno pravico v šolskih zadevah, v katerih imajo uradniki, ki jo potem v roke dobé itak uže preveč upliva, kar ni nikdar v pravo šolsko korist. Dokazov bi lahko mnogo našli. —

Geometrija.

(Spisal Antonij Leban-Mozirski.)

„Die Geschichte einer Wissenschaft ist auch ihre — Methode.“ Crüger.

Geometrija ima, kakor druge znanosti, formalno in materialno veljavo. — Radi tega je ta predmet po novih šolskih postavah tudi v narodne šole upeljan. — Materialna korist geometrije se pokaže pri ljudstvu v vsakdanjem življenju, kajti vsa denašnja obrtnija sloni na matematičnih vedah. — N. pr. ako hoče zidar preračunati kubični zapopadek ali telesnino zida in za isto telesnino število za zid potrebnih opek; ako hoče on hišo zidati, da bode količkaj hiši podobna in ne kurniku, mora imeti vsaj male geometrične znanosti. — Baš taka je s kova-

čem, steklarjem in sploh pri vsakem rokodelstvu. A ne samo za rokodelca je to neobhodno potrebno, ampak tudi za — kmeta, akopram nekateri modrujejo: „Der Bauer soll immer dumm bleiben.“ — Posestnik jako občuti pomanjkljivost ove znanosti, ko pride do tega, preračunati velikost polja, njegovo ploščo itd. Vsak le količko izobražen človek bi moral biti vsaj malo v geometriji podkovan, — kajti ona nam tudi duh zbuja in nas uči — misliti — početkoma.

Poduk v geometriji mora početkoma biti:

1) Nagleden (anschaulich): „Was nicht durch die Sinne geht, ist überhaupt nicht im Geiste, darum gewinnt man auch — pravi Disterweg — nur durch die Anschauung eine lebendige Einsicht in das Wesen der Dinge, denn nur durch sie erzeugt man wahren Lerneifer und wahre Bildung, — daher ist auch nur der ein guter Elementarlehrer, welcher sich nicht eher bei seinem Wissen beruhigt, bis er die Sache anschaulich erkannt hat. — Einen solchen braucht man vor abstracten Unterrichte nicht zu warnen; denn er denkt nicht abstract und hat an seinem eigenen anschaulichen Erkennen einen Massstab dafür, was in die Volksschule gehört und was nicht; sein ganzes Streben geht dahin, auch in seinen Schülern die anschauliche Kenntniss zu erzeugen; darin steckt das ganze Geheimniss der Elementarmethode.“ *)

2) Geometrijo moramo dalje razvijalno (entwickelnd) predavati. — Da temu zadostujemo, moramo učitelju učenca pustiti, da izjavi to, kar je videl in kar meni. — Ako se na to ne gleda, je mogoče, da učenec drugače (naopak) misli, in po takem ne pride do cilja. Učitelj mora tedaj učencu staviti različna vprašanja o tem, kar je videl. — S takimi pedagogičnimi vprašanji pripelja učitelj učenca do tega, da bo reč popolnoma umel, ko sam ne bode vedel kako. — Tedaj le s heuristično metodo je učitelju mogoče učenca do gotovega cilja pripeljati, jednako brodnarju, kateri čolnihu s krmilom pravo pot določi.

3) Geometrijo moramo praktično predavati, t. j. učiti moramo to, kar je važno in koristno za vsakdanje življenje; geometrične dokaze moramo prezirati, — kajti: „Das Nützliche ist gut und das Gute ist nützlich“ — modruje Kehr. — Čestokrati ima učitelj v šoli take učence, kateri znajo prav dobro slovnico in slovniška pravila, ali ipak ne znajo, brez napake govoriti in pisati. — Govoriti se učimo le z govorjenjem in tudi pisati le z vajo v pisanju. — Tedaj je vaja glavna reč. Znanje brez vaje

---

*) Jaz sem tega mnenja, da naj se vse predmete v narodnej šoli nagledno (anschanlich) uči. Posebno pa v prvem razredu. Pri kazalnem nauku, naj se vse v naravi otrokom pokaže; ako pa to nij mogoče, moramo se poslužiti modelov; potem ko teh nemamo, morajo podobe to nadomestiti. Podobe pa morajo biti izvrstne, inache dobi otrok krive predobe. Naj bolje bi bile menda podobe od Schreiberja in Temskyja. Pis.

je le hiša brez podlage. Tako je na jezikoslovnem polju in tako mora biti tudi na geometričnem. — Vendar ne zadostuje to, da učence kaj ve in zna le teoretično, ampak on mora to uporabiti znati tudi praktično, — kajti tu velja: „Vom Kennen zum Können.“ — Učencu nij zadosta, da umeje le na papirju ali na tabli kako geometrično nalogo izvršiti, ampak on mora to tudi na polju, v hiši, na dvorišču, v gojzdu porabiti znati, ker: „Nicht für die Schule, sondern für das Leben“ se učimo, pravi Disterweg. — Eno samo uro učiti in vaditi se na prostem, je več vredno, nego deset ur v šoli glavo ubijati se, in na to še neprijetne duhove duhati; — kajti na prostem se učence uči spoznavati, da geometrija nij le znanost, ampak tudi — umetnost. Disterweg pravi: „Das geometrische Wissen ist die Bedingung des geometrischen Könnens, aber es ist nicht die Hauptsache, nicht der letzte Zweck. Das System von Lehrsätzen verhält sich zu den geometrischen Aufgaben in gewisser Weise, wie die Grammatik zu deutschen Aufsätzen. — Nach dem Interesse, dass der Schüler der Aufgabe zugewendet, hat man den Erfolg des geometrischen Unterrichtes zu beurtheilen, an der Gewandtheit, mit der sie eine vorgelegte Arbeit zu behandeln verstehen, den Grad ihrer geometrischen Bildung abzumessen.“

Treba je pri poduku v geometriji se na sledeče ozirati:

- 1) Uči nagledno — varuj se abstrakcije.
- 2) Uči razvijalno, ne dajaj učencu resnico kot nekaj dovršenega v usta, ampak napeljuj ga s pedagoškim pitanjem, da sam to iznajde in pride do cilja.
- 3) Uči praktično, — z vednim ozirom na potrebščine denašnjega dne. Ergo — pogled (misel) — delo — korist. — Ti so glavni stebri racionalnega in tudi podlaga geometričnega poduka, okolo katerih se vse drugo suče. — Brez teh se ne da nič opraviti, s temi pa vse. — Sicer se pa ne sme niti enega, niti drugega, niti tretjega teh faktorjev prezirati, — kajti: „Keines ohne das Andere. — Alles aber in Einem und in dem Einem Alles“ pravi Kehr. — Ako bomo tako postopali, menim da bomo veselo z Galilejem uzkliknili: „e pur si muove.“ — To je moje mnenje, katero sem izsrkal iz različnih strokovnjakov, ki sem jih prečital.

Jana Amosa Komenskega Informatorium šole materinske.

Poglavje VI.

Dalje*)

Spomniti se raznoverstnih reči je vsakemu prirojeno: vse, kar otrok vidi ali sliši, si zapomni. Ker pa otročja pamet

*) Glej začetek v lanskem tečaju.

začinja sebi zbirati zakladov, mora se posebno gledati na to, da bi zbirala le samo dobre in koristne reči, po katerih se jim bistri pamet, budi čednost in strah božji; nasprotnih reči ne smejo niti videti niti slišati.

Začetek ekonomije, to je spoznanje domačih reči, bode se pri njih precej v prvem in drugem letu pokazal; takrat začnajo razločevati, kdo je mama, tata, pestunja; potem bodo razlikovali in imenovali tudi druge domačine. V tretjem letu bodo spoznali, da oče in mati vevata, drugi pa ubogajo. V četrtem in petem naj se začno učiti varčnosti; naj spoznavajo, ktera obleka je praznična, ktera vsakdanja (če jo imajo), da jo ne smejo pokvariti, raztergati ali umazati. Dalje potem lahko porazumé, zakaj so truge, omare, kamre, kleti, ključavnice in ključi: da so za to, da ne bi smel vsaki po teh rečeh segati. In karkoli več reči je v hiši, na vse naj pogledajo; vse naj opazujejo, in naj jim je starši, bratje, sestre, pestunje razlagajo. Za spoznanje takosnih reči veliko pripomaga, če jim starši dajejo za igračo raznovrstne malenkosti, kot: konje, krave, ovce, voze, lopate, vilice, mize, klopi, stole, verčke, skledice i. p. Takošne reči niso samo le za igračo in kratek čas (ker otroci se vedno morajo z nečim pečati), ampak tudi za poduk otrokom, da bi namreč zastopili, za kaj so.

V tem je gotovo zapopadeno vse, kako imamo majhnega otroka podučevati, kako njemu po časi odpirati oči, da bi potem težje reči tem bolje zastopil.

Politika njihova v totih prvih letih bode le slaba. Kajti čeravno so slišali govoriti od gospoda uradnika, župnika, sodnika itd., vendar ne znajo, kakošna opravila te osebe imajo, ker jih niso nikdar videli; in če bi jih tudi bili, ne zastopé tega, pa tudi jim ni tega treba, ker so te reči od njihovih misli še jako oddaljene. Toliko pa zastopiti morajo, in naučiti se, da bi začetke politiške konverzacije zastopili (kar se tudi gledé nrvnosti nasvetuje), in znali, komu so podložni, koga imajo ubogati, koga poslušati, na koga paziti, tako da bi se pametno obnašali doma pri očetu, pri materi, in med drugimi domačini. Posebno pa, da so dolžni, ozirati se, ustaviti se, in poslušati, kaj nekdo hoče, če je pokličé; ravno tako, če kdo vpraša, naj lepo odgovoré, če bi le šaloma bilo; ker se pa mi z otroki radi igramo, moramo ž njimi po otroško se pogovarjati in jim po malem razum brusiti.

Naj se toraj naučé razumevati, kaj je šala in kaj resnica, naj znajo, kako se šala s šalo odpravi in kako se resnično storiti ima to, kar se brez šale vleva. To poznajo po obrazu in po gestih tega, ki jim bodisi šaloma, bodi si resnično nekaj povedava ali vleva, če je le ta, kateri je odgojuje, zadosta previden: da ne bi se šalil z otroci v nepravem času pri resnobnih rečeh (n. pr. pri molitvi, ali kedar je opominja ali kaznuje),

ne sme pa kedarkoli (n. pr. v šoli) pokazati jim svojo jezo, saditi se na nje in je biti. Na ta način gotovo zmeša otroka, ki potem ne ve, kako ima kaj razumeti, nego, kdor hoče imeti pametnega otroka, mora ž njim tudi pametno ravnati, ne pa delati iz njega norca, ki ne vé, kaj nekikrat storiti ima.

Posebno pa se brusi pamet in razum otrok z basnimi o živalih, ali kakorkoli pametno zloženimi. Oni jako radi poslušajo takošne povedke in si je jako lahko zapomnijo. In ker je v takšnih pametno zloženih prilikah nekakšen nraven nauk zadržan, morejo otrokom na dvoji način koristiti, enkrat, da se njihov duh peča in bavi z nečim prijetnim, in drugikrat, da jim po malem ostane v misli to, kar jim bode na korist. Toliko o pametnem poduku otrok v razumnosti; samo le še to pristavljam, da v vseh teh rečeh otrokom največ koristé njihovi sovrstniki, čeravno jim tudi in veliko pestunje in starši pomagajo; otroci sebi nekaj pripovedujejo in se skup igrajo, in to je za nje najugodnije. Kajti med otroci dela enaka starost tudi enakost mišljenja in značajnosti; iznajdba enega nije družemu nič previsoka; nije med njimi nobenega gospodstva, prisiljevanja, strahu in boječnosti, nego ravnost, ljubezen, odkritoserčnost, prosto popraševanje in odgovarjanje na vse, karkoli se zgodi; to vse nam starim manjka, kadar hočemo občevati z otroci, in tota pomanjkljivost je velika zadrega.

Zatorej naj nobeden ne dvomi, da otrok otroku bolje um in pamet zaostri in nabrusiti more, nego kdo drugi. In za tega delj ima se otrokom ne samo dovoljevati, da bi se z drugimi otroci sbajali na ulicah, igrali in tekali, če tudi le vsaki den; ampak moramo jim tudi takošne igre sami izmišljevati. Treba je pa tudi paziti na to, da ne bi se pridružila huda tovaršija k njim; kajti iz tega bi bilo več kvara nego haska. Če bi pametni starši zapazili pri sosedu kakošno hudo tovaršijo, lahko sami zabrané, da ne bi se njihovi otroci dotikali te smole.

Zemljepis in zgodovina.

(Dalje).

Tvarina za ta razred bi bila: Kraj, fara, okraj, dežela.

Kraj (vas).

1. Poslopja: Šola ali učilnica, cerkev, duhovnija, prodajalnice, gostilnice, grad, bolnišnica itd.

2. Ceste: občinske, okrajne, deželne ali državne.

3. Površje zemlje: njive, vrti, travniki, pašniki, gojzdi, vinogradi, sadunosniki, peščena zemlja, ravnina, dolina, grič, breg, gora.

4. Voda: reka, potok, ribnjak, mlaka, luža, jezero, studenec, vrlec, močvirje.

5. Stanovi: kmet, rokodelec in posebej čevljar, šivar, kolar, mizar, kovač, tesar, zidar, mesar, tkalec, usnjar, klobučar, sodar, ključar, navaden poljski delavec itd.; učiteljstvo, duhovenstvo, zdravniki, uradniki itd.

6. Pridelek: poljedelstvo, živinoreja, sadjereja, bučelarstvo, vinoreja, sviloreja itd.

7. Živali: Domače in gozdne, četrinogate živali, perutnina; tice: selivke, pevke, roparice, povodnje itd.

8. Drevje: Sadno, gozdno, grmovje.

9. Rudnine: kamenje, kovine, soli.

10. Obleka in noša: gospodska in kmetska.

11. Davek: zakaj se plačuje, iz česa se dobi denar za davek.

12. Vojaštvo: Sposobni mladenči idejo k zbirki, zakaj je vojaštvo? Učilni poskus:

Ljudje stanujejo v vaseh, trgih, mestih, pa tudi po samotnih krajih. Vsi ljudje ene vasi, trga ali mesta se imenujejo občina, kraj. V vsaki občini so reči, ktere so za posamezne ude važne p. zdrževanje in popravljanje cest, potov, mostov, skrb za pravično mero in vago pri krčmarjih in tergovcih, skrb za šolo, uboge itd. Za oskrbljenje teh reči se volijo v vsaki občini osebe v občinski zastop, ki mu pravimo občinski odbor. Ker pa občinski odbor vsak dan zborovati ne more, voli izmed svoje sredine zastopnika, ki mu pravimo občinski predstojnik ali župan, in pa svetovalca, ki mu pomaga pri delovanji. Le pri jako važnih rečeh se zbere odbor, a drugače deluje le predstojnik. Župan je glava v občini. Vsak ud občine je dolžan njega podpirati pri izvršenju postav, skazovati mu je tudi čast in pokorščino.

Za šolske stvari skrbi krajni šolski svet.

Šole, cerkev, očinsko hišo, moste, ceste itd. vzdržujejo večjidel občine. Za take in enake potrebe je treba veliko denarjev; zategadelj ima vsak občan plačevati občinske naloge. Občina ima svojo posebno postavo, po kateri se ima ravnati in jo na tanko izpolnovati.

Okraj.

Ako se podamo iz naše občine zmiraj dalje in dalje, tedaj pridemo v druge občine. Kraj se vrsti za krajem, občina za občino. Več ali manj občin je skupaj fara, a več far okraj. V okraju so mesta, trgi, vasi, gradi, ceste, potoki, reke, planjave, gore, hribi, polja, vinogradi, železnice itd. Kakor v občini občinski odbor za občinsko dobro skrbi, ravno tako so tudi v okraju osebe ali uradniki, ki imajo za javne reči okraja skrbeti. Ti uradniki so skupaj okrajno glavarstvo. Okr. glavarstvo ima v največem kraju v okraju svoj sedež. Okraj ima svoje ime po sedežu glavarstva. Pri okrajnem glavarstvu se zbirajo (? Ur.) večkrat župani, da se posvetujejo o tem ali onem itd.

Tukaj se nabirajo vojaški novinci in gleda se na to, da se postava po okraju izpolnuje. Tukaj se shaja okr. š. svet, ki ima gledati in paziti na dober vspeh šolstva v okraju. V vsakem glavarstvu je več ali manj sodnijskih okrajev, pri katerih se stranke pritožujejo in pravice iščejo itd. Pri vsakem sodnijskem sedežu je tudi davkarija, kjer se davek plačuje.

Deželna kronovina.

Kakor je občina poleg občine, tako tiči tudi okraj pri okraju. Okraj je precej velik kos zemlje, ktereга pokrivajo mesta, trgi, vasi, ceste, reke, gore, doline itd. Pa večji kos je kronovina, ktera obstoji iz več okrajev. Ako bi hoteli kronovino od enega konca do drugega prehoditi, potrebovali bi več dni. Naše cesarstvo obstoji iz več dežel, ki imajo posebna imena. V kronovini je največja gosposka c. kr. namestnija, pri kateri je veliko uradnikov. Za vso šolstvo v deželi skrbi dež. š. svet. Deželni odbor je voljen od deželnega zbora, v katerem poslanci postave delajo. (Dalje prih.)

Občna zgodovina

za višje razrede narodnih in meščanskih šol.

V nemškem jeziku spisal prof. dr. Netoliezka. Poslovenil Ivan Lapajne.

Stari vek.

(Dalje)

IV. Gerki.

§. 18. Stara Grecija.

Južni del polotoka Hemus z bližnjimi otoki je bila dežela starih Gerkov. Vsled jako razvitega obrežja je bila Grecija pripravna za velik promet in vsled duševnega razvitka je postala najjimenitnejša dežela starega sveta. Grecija je imela ugodno podnebje; čisti gorski zrak, jasno, višnjevo podnebje je vedrilo Gerkom um in serce. Gerška dežela se je po naravi delila v tri dele; Peloponez (sedanja Morca), polotok, po zemeljski ožini (Istmus) korintski, zvezan s srednjo Grecijo. Srednje Gerško ali Helada, in Severno Gerško s pokrajinami: Tesalija in Epir.

Na severni meji Tesalije se vzdiguje gora Olimp; med Tesalijo in Epirom se vleče gorovje Pind od severja proti jugu, in Eta z znamenitim predelom Termopile deli Helado od Tesalije. Helada je napolnjena s posameznimi gorami, n. pr. Parnasom, Helikonom i. t. d. in južno se znižuje v polotok Atika.

Sredi Peloponeza je bila gozdnata in gorata dežela Arkadija, primerna posebno za živinorejo, južno pa rodovitna Mese-nija in surova Lakonija z glavnim mestom Šparta.

§. 19. Najstarejši stanovalci.

Najstarejši prebivalci so bili Pelazgi, ki so došli iz Azije v Evropo, njih omika pa je bila dosta slabša od poznejih Gerkov. Z onim narodom so bili sorodni Heleni, s tem imenom so se pozneje vsi prebivalci Gerški zaznamenovali. Razločevali so se v 4 poglobitve rode: Dorce, Jonce, Eolce, Ahejce.

§. 20. Tuje nasebine.

Omika prvotnih gerških prebivalcev se je pospeševala s tem, da so se narodi iz omikanejših dežel v Grecijo naseljevali. Cekrop je došel z nasebino iz Egipta v Atiko, sezidal grad Cekropija in postavil temelj mestu Atene.

Kadem, sin feničanskega kralja Agenora, je sezidal v Beociji, pokrajini v srednji Greciji, grad Kadmeja, ki je bil temelj tebenskemu mestu. Danaj je došel iz Egipta v Argej v Peloponezu, in po Pelopu došlemu iz Frigije v Mali Aziji, dobil je ta polotok ime.

§. 21. Gerški bogovi.

Živa domišljija Gerkov jim je ustvarila brez števila bogov, katerih so si mislili na nebu in na zemlji, v morji in po suhem, sploh po vsej naravi. Predstavljali so si jih sicer kot mogočna in neumerjoča bitva, pridevali so jim toda tudi telesne in нравne človeške lastnosti v veliki meri.

Olimpiški bogovi, ki so po predstavi Gerkov na gori Olimp bivali, so bili Cevz (pri Rimljanih Jupiter), najvišji bog nebes in oče bogov in ljudi; njegov pravi sedež je nebo; vse prikazni na nebu izvirajo od njega: on šviga z bliskom, bobni z gromom in pošilja dobrodejni dež. Njemu je posvečen orel. V roci derži znamenje strele. Njegova žena je Hera (Junona), braniteljica zakona; njej je posvečen pav. Cevzova hči je Atena (Minerva), boginja modrosti in umetnosti, oberti in znanosti. Ona je braniteljica mest, pospešuje vse, kar meščanom koristi.

Je tudi boginja bojev in kot taka ima kopje, čelado in ščit. Njej je sova posvečena. Cevzova otroka sta tudi boga svitlobe: Apolon in Artemida. Apolon je bog solnea (začetkoma febus ali helios) in ob enem duševne svitlobe. On deli darove pesništva, petja in godbe, on je sploh mojster vseh lepih umetnosti. On prorokuje tudi prihodnost. Njemu je lovorika posvečena. Njegova sestra Artemida (Dijana) je boginja lova. Cevzovi otroci so tudi: bog bojev Arej (Mart), boginja lepote Afrodita (Venera) in njen soprug, kruljevi bog ognja Hefest (Vulkan), dalje Hermej (Merkurij), božji poslanec in varuh kupčije. Slika se ga s palico, okoli katere se ovijate dve kači s krilato čelado in perotnicami na nogah. Hestija (Vesta) je boginja domačega ognjišča in družbinskega življenja.

Boginja poljedelstva je Demetera (Cera), torej varuhinja kmetijskega življenja. Bog vinoreje je Dioniz (Bah); njegove praznike so s petjem častili. Spremljevalci velikih bogov so bili drugi manj veljavni bogovi. Taki so: Irida, poslanica Cevzova, oznanovalka jutra Eos. Apolona je spremljevalo devetero Modric (Muz), braniteljic umetnosti in znanosti. Artemida pa je obdana od Nimf (Vil), boginj gozdov in gor. Afrodito spremlja krilati deček Erot (Amor) in Harite (Gracije), boginje miline. Dioniza pa obdajajo kozorogi Sătiri.

Bogovi morja in vodá so: najpervo Pozejdon (Neptun) in njegova žena Amfitrita. Pozejdon ima oblast nad širokim morjem, nad studenci in rekami. Svojo palačo ima v globočini morja. V roci ima triogelj, s katerim morske valove razburja a zopet pomirjuje. Vozi se na vozu iz školjk, katerega morski konjiči vlečejo. Tudi Nereji in Sirene bivajo v morji. —

Podzemeljsk bog je bil moléči Had ali Pluton s svojo soprogo Perzéfono. Podzemeljski svet je bil kraj, kjer so duše po smerti bivale in kamor jih je érez reko Stiks vozil Karon. Dobri pridejo v srečne livade Elizija, hudobni pa v Tartar, kraj muke. V podzemeljskem svetu so bili Evmenidi in Erinije (Furije), katere so hudodelce preganjale, in katere so hudobno vest vpodabljale.

§. 22. Orakli in narodne igre.

Že v najstarejših éasih je bila pri Gerkih neumna prazna vera, da se more iz gotovih znamenj volja bogov in bodočnost spoznati. Najveéje vrednosti za spoznavanje prihodnosti so bili orakli, t. j. kraji, kjer je izvoljena oseba v imenu kakovega boga na dana vprašanja odgovarjala. Najimenitnejši orakel je bil Apolonov v Delfiju na južnem obnožji gore Parnas. Tu so iz neke zemeljske razpokline duhteli plini. Nad to razpoklino je bil postavljen trinog, na katerem je prorokinja Pitija sedela. Po zavžitji puhteéih plinov se je ta keréevito gibala i izgovarjala razne glasove, katere so poleg stojeéi duhovniki v pesniške verste složevali; toda ti odgovori so bili veéinomoma malo razumljivi in dvoumni, in moglo se jih je razlagati poljubno. Ako se je pa slučajno tako orakelsko prorokovanje izpolnilo, rastlo je zaupanje v nje vedno veé in veé.

Med gerškimi narodnimi svečanostmi so bile olimpijske igre najznamenitejše. Obhajale so se redoma vsaka štiri leta pri mestu Olimpiji, po katerem so tudi svoje ime dobile. Ta doba od 4 let se je imenovala olimpijada. Te svečanosti so se praznovale na éast Cevzu in so trajale pet dni, darovalo se je bogovom, pele so se hvalne pesmi in skušali so se Gerki v raznih znanstvih, roénostih, in bojih. Tekali so za stavo, borili se, metali diskus (teško ploščo, kojo je bilo visoko in daleé vreéi), skakali, vozili in dirjali s konji v stavo. Med

tem, ko ni bilo nijednih borb za stavo, bavila se je zbrana množica z deli gerških umetnikov, pesnikov in pisateljev. Zadnji dan svečanosti je veljal zmagovalcem, katere so jako slavili. Zbrani množici na čelu šli so v svečanostnem prevodu v sveti tempelj olimpijski. Po prekrasni daritvi so se vriskajoči množici izklicovala imena zmagovalcev, katerim se je glava okinčala z vencem oljkinih vej. Ta venec je veljal pri Gerkih za največjo čast, katero je mogel človek doseči, zmagovalci so tudi svoj venec pri vsaki svečanosti na glavi imeli. Te olimpijske igre so bile prava narodna veselica ali praznik, in pri njih se je vse ljudstvo udeleževalo in združevalo, če tudi je prej v prepiru in sovraštvu med seboj živelo.

§. 23. Gerška umetnost.

Gerki so bili izurjeni mojstri v vseh umetnostih. Stavbarstvo, kiparstvo in malarija je pri njih cvela. Gerške čudovite stavbe, katere v razvalinah nahajamo, nas dandanes še zavzemajo. Najposebnejše stavbe Gerkov so njih tempeljni s plošnato streho, operto na stebre. Kipi so kinčali stavbe in javne prostore. Najizverstnejši kipar je bil Fidijs. O izverstem slikarstvu nam spričujejo opisi posameznih podob in pravljice o umetnikih, ki so se do dandanes še ohranile.

Cevksid in Parazij sta bila slavna slikarja. Poslednji je enkrat naslikal dečka, ki je grozdje nesel. Ponašal se je, da je grozdje tako živo naslikal, da so tiči ga zobat prileteli. Cevksid mu pa odgovarja, da deček gotovo ni bil dobro namalan, sicer bi se ga bili tiči zbali. Ko je Parazij odišel, namala Zevksid pregrinjalo čez podobo. Vernivši se stegne Parazij roko, da bi pregrinjalo odstranil. Spoznavši zmoto vsklikne Cevksid: „Jaz tebe priznam za mojstra, kajti ti si prevaril mene, jaz pa le ptice.“

§. 24. Doba junakov.

Že zgodaj so ljubili helenski narodi pogumna, nenavadna djanja. Začetskoma so se v tem odlikovali posamezni junaki (heroi), n. pr. Heraklej (Herkul), Tezej in dr., pozneje so pa šli skupno na velika podvzjetja.

Največji gerški narodni junak je bil Herkul. Po pripovedki so ga kot dečka in mladeniča jako skerbno odgojevali; ko postane mož, se poda med svet iskat nevarnosti. Na razpotji sreča hudobo, ki mu obeta na široki in prijetni poti vse sladkosti, pa krepost, ki mu nasprotno po tesnejši poti obeča večne slave. (Od tod pregovor: Herkul na razpotji.) Herkul se je odločil za krepost. Izveršil je potem veliko djanj, med njimi jih je bilo 12 posebno težkih. Po mnogih prestanih bojih in težavah sprejeli so ga bogovi v Olimp, kjer je postal neumerjoč.

Skupno podvzetje Gerkov je bila trojanska vojska.

Parid, sin kralja Prijama Trojanskega v severni Mali Aziji, odpelje kralju Spartanskemu, Menelaju, njegovo lepo ženo Héleno in mnogo zakladov. Menelaj in njegov brat Agamemnon, kralj Argeja, pa pregovorita vse gerške kneze na vojsko zoper Trojo. Pod vodstvom Agamemnonovim se odpeljejo Gerki v več tisoč ladijah čez morje in se deset let s Trojanci vojskujejo, dokler ni bil Prijamov sin Hektor po gerškem junaku Ahileju umorjen. Zviti Odisej svetuje zdaj, da bi se po zvijači mesto vzelo. Naredé velikanskega votlega konja iz lesa, v katerem so se najhrabrejši vojaki skrili, in tega konja so po zvijači v mesto spravili. Mesto so potem sežgali in razdjali in kralj Prijam je bil na altarji umorjen. Rešilo se jih je le malo, n. pr. Enejas, ki je svojega očeta Anhiza na herbtu skozi ogenj nesel. Zmagovalci so se domu vernili, a med potoma še mnogo doživeli, posebno Odisej, čegar potovanja je pesnik Homer v Odiseji živo opisal. Pripovedko o trojanski vojski pa obdeluje isti pesnik v Ilijadi.

§. 25. Zmaga Dorcev čez Peloponez.

80 let po trojanski vojski so šli Dorcei, divje gorjansko ljudstvo iz Tesalije, pod vodstvom Heraklidov, t. j. dozdevnih potomcev Herkula čez korintski zaliv v Peloponez in pribojevali Argolido, Lakonijo, Mesenijo in Korint. Tudi Atika z mestom Atene je bila v nevarnosti. Delfovski orakel je obljubil Dorcem zmago, ako ne bodo kralja sovražnikov umorili. Kralj Koder v Atenah to zvedši sklene svoje življenje domovini žertvovati. Podá se v obleki dervarja v dorski tabor, začne ondi prepir, na kar je bil nepoznan ubit. Ko so potem Atenci po truplo svojega kralja poslali, osupnilo je to Dorce tako, da so obupali nad zmago. V teh vibarnih časih je veliko Gerkov zapustilo svojo domovino in izselili so se v Malo Azijo, v spodnjo Italijo in na Sicilijo. Kmalo za dorskim preseljevanjem so se gerška kraljestva pretvorila v ljudovlade ali republike. Med gerškimi državami ste bili najvažnejši Sparta in Atene.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz sevniškega okraja. V sevniškej šolskej omari sta shranjena dva lesa, štirstrana, robata polena, s besedo „Signum“ zaznamovana, ktera sta po 48 cm. dolga, 4 cm. široka in 2,5 cm. debela. Eden les nosi sledeči napis s tinto: „Signum für die Kinder der II. Kl. wegen Windischschwätzen.“ Drugi pa: „Signum für die Windischschwätzerinnen der II. Klasse.“

Imena: Medwescheg Maria, Sollak Maria, Johann Kral, Karl Bonatsch, Kaspar Senitz, Josef Dill, Gritscher Jakob, Franc Rumpler, kinéijo v pravem pomenu besede ta prašni les slabega spomina od leta „1840“. —

Kdor se je izmed šolarjev predrznil sè svojim sosedom slovensko (windisch) pogovarjati, le slovensko ziniti, bil je od učitelja na „Signum“ zapisan, kateri les je moral mladi Slovenec domov nesti in drugi dan učitelju nazaj izročiti. (Tako mi je pripovedoval sedanji nadučitelj g. Dernjač, kateri mi je omenjeni polenci pokazal.) — Kljubo temu so Sevnčani, kakor znano, po večem verli narodnjaki, živi dokaz, da proti vekovitim zakonom narave tudi sila nič ne opravi.

Dandanašnji je „Signum“ pri nas nemogoč in upati je, da bo čez drugih 35 let še marsikaj med prašnimi polenci v starih omarah trohnelo, kar se še danes učnim in pedagogičnim sredstvom tako rado prišteva. — Hvala Bogu, že je svitjele!

Iz savinjske doline. (Razrednice — nemški „Klassenbücher“. —) (Iz prijateljskega pisma.) Priložim Ti eno notranjo polo „razrednice“, kakoršno imamo tukaj. Natisnila jo je „Narod. tiskarna“ po mojem načertu in sicer eno rizmo. Bukve mi pridejo za vsem po 54 kr.

Drugi navadni formulari mi ne ugajajo iz sledečih razlogov:

- 1) se morajo vsaki mesec na novo pisati, kar je učiteljem nadloga in velika potrata časa;
- 2) se mora pri seštetji zamud iz več razrednic število vkup iskati, kar je zopet sitno in mudno;
- 3) nimajo za izkaze šolskih zamud potrebnih rubrik, mora se tedaj zapisnik ali matrika na pomoč jemati in to je tudi ne samo mudno ampak zapisnik kot najvažnejši akt se lahko pomaže ali celo pokvari;
- 4) vrh vsega tega se zamude konec šol. leta prav težko pregledajo.

Razrednica po mojem formularu zadostuje vsem tirjatkam skoz celo leto in reši učitelja 10kratnega prepisovanja. Kaj ko bi Pajkova tiskarna potem, kedar prve formulare proda, take založila. *)

Iz Vojnika. 15. jan. „Slov. Učitelj“ se je v št. 24. str. 380. lanskega III. letnika izrazil, da ni bilo nikjer o napredovalnem kurzu (za učitelje) v Konjicah slišati. Nagovoril sem svojega soseda, kateri se je tega kurza udeležil, naj on nekaj o njem napiše, da se „Slov. Učitelju“ pošlje. Bil je res tako dobron in je sledeče napisal: „Napredovalni kurz v Konjicah v počitnicah preteklega leta se je 27. sept. začel, in 30. oktobra končal. Vodil ga je g. Peter Kapun, nadučitelj in tačasni okr. š. nadzoritelj, kateri je tudi sam prednašal o odgoji in uku, o jeziku, računstvu, prirodopisju, prirodoslovju, zemljepisju, povestnici, oblikoslovju, risanju in telovadbi. Seveda so se ti predneti v najožjej zvezi prednašali, posebno se je oziralo na praktično prednašanje, o katerem so slušatelji le navod in migljaj dobili. Prednašalo se je, nedelje izvzemši, vsaki dan od 8—11, in od 2—4; od 5—7 je bilo ponovilo sè slabejšimi. Slušateljev je bilo 8 rednih, 1 izreden, in sicer sledeči večidel gospodje podučitelji: J. Časl od sv. Frančiška (Ksaveri) pri Gornjemgradu; M. Pustoslemšek iz Luč pri Gornjemgradu; S. Volc iz Čadrama pri Konjicah; M. Ramšak iz Št. Jungerte pri

*) Prav rada; resnični so ti razlogi vsi; mi še dostavljamo, da so krajni š. sveti jako nevoljni, ker se toliko potroši za razne šolske tiskovine, osobito za razrednice, pri katerih bi se po tem načertu dosta prihranilo.

Konjicah; Fr. Krajnc iz Laškega; J. Šteble iz Šmarja; J. Kotnik iz Slivnice pri Šmarju; J. Dovjak od Novecerkve; J. Šmidt iz Konjic (izreden). Redni slušatelji so dobili po 30 gld. 29. okt. je prišel dež. š. nadzoritelj, g. Rožek k skušnji, ktera je trajala od 8—12. Na vprašanja so slušatelji prav dobro odgovarjali; g. dež. nadzoritelj se je o vspelu in napredku proti voditelju kurza, kakor proti slušateljem taistega prav pohvalno izrekel, od njega so tudi svedočbe dobili“.

Iz Sevnice pri Savi. Srečen je učitelj, kteri je ves vnet i navdušen za svoj imeniten i važen stan, kteremu je v resnici blagi namen, prihodnje državljane iz verig nevednosti oteti. Veselje pa mora navdajati tudi učitelja, ako vidi, da ga ljudstvo pri njegovem poslu podpira. Odkar so izšle nove šolske postavbe, tožilo se je tu i tam, da krajni šolski sveti za šolo žalibog borno malo storé, jo dovolj sovaščanom ne priporočujejo, ter še celo učitelju ovire stavljajo. Res težko, prav težko zadačo imeli so nekateri učitelji pri izvrševanji novih šolskih zakonov, ker posamezni udje kr. š. sveta korist novih šolskih zakonov sploh i šole posebej še niso poznali. Oni učitelji, kteri so namestjeni v takih šolskih krajih, kjer kr. š. svet še ne pozna šole kot najkoristnejšega i najimennitnejšega inštituta v državi, ter ji še morda celo ktereokrati nasprotuje, naj tim šolskim možem prehitro ne zamerijo. Premislimo le, da večina udov kr. š. sveta nikakoršne šole obiskovala ni, da čitati i pisati ne znade, ter da se tako občinstvo na jeden hip nikakor za šolo ogreti ne more. Tudi v naravi gre vse počasi, a sigurno svojo pot. Učiteljeva dolžnost je pa, podučevati i ogrevati narod za šolo; i kjer se je to že o času, ko so novi šolski zakoni zagledali beli dan, zgodilo, preverjen sem, da ima ljudstvo tam dovolj pojma o narodni šoli. Na takej šoli je šolsko obiskovanje, kakor i poduk i napredovanje šole sigurno vspesen. Jaz tedaj trdim: Na učiteljih samih je ležeče, če hočejo imeti ljudstvo za šolo vneto. — Dragi mi sodrugi, storimo v novem letu to i videli bodemo, da bode ljudstvo naše! Premislimo, da je le na takej šoli dober vspeh pričakovati, kjer se učitelj i starši sporazumejo, ter jeden drugega podpirajo.

V Sevnici se je s početkom tega šolskega leta pričela šola za ročna dela, i za učiteljico je bila postavljena zelo izobražena i zato sposobna gospa Dernjačeva. Deklice iz 7 šolskih let so se razdelile v 3 oddelke i vsak oddelak se podučuje 5 ur na teden. Učiteljica se tedaj 3 ure na dan (razen četrtka) peča z deklicami; njej pa je tudi blagi namen dobre gospodinjice za prihodnost izrediti. Kot nagrado dobi za ta poduk na leto samo 40 for. Omenjena gospa prevzela je to trudapolno, a nehvaležno delo za tako nezatno nagrado le iz ljubezni do mladine.

Za leto 1876 je tukajšnji krajni šolski svet v proračun vzel 20 for. za različno šolsko orodje za uboge učence. Tudi je za šolsko bukvarnico vse slovenske knjige (tudi nekaj nemških), ktere je slavno ministerstvo za bogoč. i uk za slovenske šole nasvetovalo, *) naročil. S tem je začetek šolske bukvarnice storjen.

*) Katere slovenske knjižice je priporočilo? Nam ni o tem nič znane. — Ali bi nam hoteli to razjasniti? Prosimo.

Iz celjskega okraja 12. prosinca. (Kako stanje ima učitelj v trgih). Upam si trditi, da nikjer ni za učitelja tako težko službovati, nego v trgih. Rekel mi bo eden ali drugi tovariš, da je veliko bolj težavno biti med surovim ljudstvom, posebno tam, kjer bi še morebiti kakov duhoven proti učitelju in šoli hujskal. — Sedaj se že redkoma sliši, da bi duhovni tako sovražni bili novi šoli, kot od začetka, in če je prosto ljudstvo še tako surovo, bode s časoma, če prijazen učitelj vestno svojo dolžnost spolnjuje, — vendar le sprevidelo korist šole. Kmet pride k učitelju skoraj vsak praznik, hotéč o tej ali tej stvari česa zvedeti, in če je učitelj priljuden, pridobil si bode v kratkem času dovolj upliva.

A drugače je v trgih. Na pol omikan tržan se povzdiguje čez kmeta in kmet z neko nezaupnostjo gleda na purgarja tržana, in v trgih kmet malo občuje tudi z učiteljem. Učitelj in kmet ostaneta si tujca. A tržan sam pa tudi mnogokrat ni prijatelj nove šole, navadno govori o visokih dačah, o grozno velikih stroških za šole, kar poprej ni potrebno bilo. Nekteri se celo bojijo, da keдар bo kmet nekoliko učen, ne bo moči z njim „kšefte“ delati itd. Le takrat, ko pride v dotiko s katero višjo osebo, ali če bi ga kedo v časniku pohvalil, takrat je „Schulfreund“. Šola, ki je za državo najvažnejša reč, ta je predraga, da-si stroški za šole še drobtinica niso proti ogromnim stroškom za vojsko, uradnike, še terdne penzjoniste itd.

Ni moja misel, s tem tržane žaliti povprek, ker izjemkov je povsod; pa žalostno, da! sramotno je, če se v trgih, kjer se rado poje „mi smo mi“, šola v neredu nahaja, če se morajo po zimi drva po polenih na posodo jemati, če trgovci nočejo šolskih knjig prodajati, — mislim zaradi malega dobička ne, — kakor se je v trgu našega okraja zgodilo, kjer so se šolske knjige še le 18. decembra dobile. Svetoval bi učiteljem, da kjer noče trgovec šolskih knjig prodajati, naj pa učitelj tudi pisanke, kamenčke itd. sam kupi, čeravno je neugodno, kajti teh reči trgovec ne pusti, ker mu najmanj polovico dobička vržejo.

Iz celjskega okraja. V celjskem okraju in v celem c. glavarstvu so dobivali zač. podučitelji do sedaj poleg postavnega dohodka še toliko pobiljšeka iz okr. šol. fonda, da je služnina znesla okroglih 400 for. Vse take pobiljšeeke dovoliti, pa je dež. odbor koncem pr. l. prepovedal, in zanaprej dobijo zač. učitelji le postavno plačo. Tistim, kateri so že s 400 fl. nameščeni, jim ostanejo tudi zanaprej. Tudi se ne smejo več predplačila (Gehaltvorschuss) dovoljevati, kar je bilo za učitelje res velika dobrota. Če je kateri več denarja skupaj potreboval, lahko si je pomagal. Svarilo od dež. š. sveta, da se učitelji ne smejo po časnikih prepirati in kavsati, in da se naj pravica in zadostenje pri predpostavljenem okr. š. svetu išče, je vam znano. Res je, učimo se učitelji edinosti in zagovarjanja na tihem, kakor to vidimo pri duhovništvu in potem nas bo svet čislal. *)

Neki učitelj prša pri celjskem knjigotržcu N. po slov. tiskovinah

*) Nekateré čine in krivice je pa treba v javnost dati, ker so nekateri ljudje taki, da se samo pred javnostjo zbojé. Ur.

za šolsko rabo. Knjigotržec reče, da slovenskih nij. Učitelj ga opomni, da se dobijo v Pajkovi tiskarni v Mariboru, in si jih vsake vrste eno knjigo naroči misleč, da si jih bo pri tej priliki knjigotržec tudi za svojo zalogo „en gros“ naročil. Knjigotržec naroči res zelene tiskovine, pa le toliko, kolikor je bilo naročenih. Račun je bil za knjigo zapisnikov 90 kr. razrednic 90 kr., opomin za šolsko obiskovanje 50 kr. i. t. d. *) Bolje je tedaj take reči neposredno od tiskarne naročiti; post. za več učiteljev skupaj ali za celi okraj. Nemški zapisnik nam pa čisto nič ne ugaja, ker ima za nas utrakviste premalo rubrik in se tudi s tednico ne vjema. Pri jeziku se zamorejo le samo slovenski ali pa samo nemški predmeti klasificirati. Rubrika „prirodoznanstvo“ se lahko deli za „prirodopis“ in za „narovoslovje“, ravno tako rubrika „Zemljepis in zgodovina“ za „zemljepis“ in za „zgodovino“.

Gg. učiteljem, kateri še znabiti ne vedó, pa si želijo dobrih pisank iz lepega gladkega papirja, naj bo povedano, da ima Geiger-jeva knjigarica v Celji na prodaj že večkrat hvaljene Winiker-jeve pisanki s slovenskimi pa tudi z nemškimi napisi in s naštevanko, brez vseh drugih figur. Morajo se vsakemu dopasti, kateri jih vidi in učenec ima dve strani več za pisati. Nekaj dražje so res, pa je zato lepo in dobro blago. Ako se od otroka tirja, naj lepo piše, dá naj se mu tudi dobra priprava v roke, in ne kosmata pisanka, v katerih so čerte, kakor bi jih bil tesar s svojo žnoro namazal.

Celjski okr. šolski svet je voditeljem večrazrednih šol ukazal, mesečne zapisnike lokalnih učiteljskih konferencij vsaki mesec na ogled poslati. (Krajni š. sveti jih pošiljajo polletno.) Šolska pisarija se čudno množi. Učiteljstvo se je opozorilo, da je udeležiteljev okr. uč. konferencij častna dolžnost, določena prašanja pismeno izdelati.

Tudi želi ta okr. š. svet, da tisti učitelji, kateri še nimajo spričeval učiteljske sposobnosti, tudi o drugih predmetih pismena izdelovanja periodično predložijo, ktera pa ne smejo biti prepisana, ampak prosto narejena.

V tekočem letu je 1. maj in 1. september za predlogo tacihi pismenih izdelovanj določen. Tvarina je:

1. Kakošni pomen imajo za človeštvo iznajdbe koncem srednjega veka. —

2. Kako se naj pismene jezikoučne naloge popravljajo.

Dela na kupe. Vsaki dan se za uk pripravljati, po knjigah gradivo iskati, tednico pisati, po tem šolske zamude, zapisnike, šolska naznanila v redu imeti, koliko še pride drugih opravil. Učitelj, ne boš mogel veliko zdravega zraka v spomladnem času za tvoja pljuča v sebe potegniti! — Kaj in koliko se zamore o drugem prašanju govoriti, ne vemo. Začasni učitelji imajo večidel le 1. razred, praša se naj, kakošne pismene naloge pa delajo prvo- in drugoletniki iz jezika? Postava še skoraj, posebno na deželi, naloge prepoveduje in to se zamore goditi le pri učencih srednjih šol.

Iz Ptuja 8. febr. 1876. — 3. jan. smo imeli učitelji tukajšnjega okraja svojo generalno kanferencijo in nastopili smo o smu leto svojega obstanka.

*) Precej dobička je imel.

Ali zalibože, kje je navdušenost učiteljev? Od 28 rednih udov se jih je le 15 snidlo! Kaj delate, ostali udje?! Ali Vam je tako malo mar za društveno življenje?!

Gospod Horvat, predsednikov namestnik, pozdravi malo kardelo zbranih učiteljev in zborovanje se ob 1/2 11. začne. Prebere se dnevni red in odobri zapisnik od decembra. Na to g. zapisnikar Robič razpravlja došle dopise — med drugimi zanimivo poslovljenje poprejšnjega predsednika, g. Sernec-a, sedaj nadučitelja v Brundorfu pri Mariboru. Hvala mu za triletno neutrudno predsedovanje.

Gospod Možina razjasnjuje blagajničarstvo. Tukaj moram omeniti, kako kruto tlači jarem četerte plačilnega razreda, ker donašajo zneski, katerih blagajnik ne more izterjati, okoli 40 fl. V pregled računov se volijo Ferk, Robič in Kocmut.

Pri delovanju društva so se lansko leto posebno pridno udeleževali gg.: Ferk, Sernec, Horvat, Robič.

Nov odbor obstoji iz sledečih gg.: Ferk, predsednik, Horvat, namestnik, Robič in Kocmut, zapisnikarja, Možina, blagajnik, Kranjc, bibliotekar, Šraj, Kos in gospodičina Šule odborniki.

V odsek za premenjevanje prirodnin in za poslanstvo v deželno učiteljsko društvo sta voljena Robič in Kocmut.

Bog daj, da bi novi odbor z vspehom deloval za napredek šolstva in za povzdigo svojih udov. Želeti pa bi tudi bilo, da bi se društveniki letošnjih zborovanj prav verlo udeleževali! Ko bi se pa še zgubljene ovčice tega društva zopet k zborovanju vernile, (kar je pričakovati, ker bo nadzornik g. Hafner večkrat o pomanjkljivostih šolskih prednašal) bi bilo častno in veselo!*)

K.

Slovstvo.

(„Jugoslavenski Stenograf“), zval se bode list za stenografe jugoslovanske, začetnike pa tudi večje izurjence, pisan stenografično pa tudi z latinico. Izhajal bode v 2 mesecih enkrat in veljal na leto 1 gld. 40 kr. Izdaje ga Anton Bezenšek (Slovenec,) učitelj stenografije v Zagrebu (Nikoličeva ulica. 480.)

(Risanke s slovenskim napisom) Pri M. Gerberju v Ljubljani se dobivajo risanke za stigmografično risanje z napisom: Pikčasta risanka za vaje v risanji.“ 100 kosov velja 2 gld. 55 kr.; 1 risanka ima po 8 listov. Priporočujemo jih slovenskim učiteljem.

(„Stigmografičke risanke“) v dveh številkah, zovejo se hervatske risanke s pikami, katere bi morebiti tudi slovenskim šolam služiti utegnile. O njih spregovorimo potem več, kedar jih v roke dobimo. — Dobivajo se pri Hartmanu v Zagrebu.

(Napoved novih knjižic.) Ivan Lapajne je sestavil za slovenske narodne šole „kratek opis (zemjepis) Štajerske, Koroške

*) Dasiravno nam notranje delovanje tega spošt. društva ni znano, vendar si dovoljujemo opomniti, da bi morda to mikal o č. družabnike, ako bi cenj. odbor pogostna predavanja v slovenskem jeziku osnoval, kajti v tem jeziku morajo učitelji v šoli prednašati, treba je torej da se v posamesnih predmetih tudi v tem jeziku pri zboru urijo in vadijo. Ured.

Kranjske in Primorja“. Ta mala knjižica, s katero utegne slovenskim učiteljem in učencem prav vstroženo biti, se že tiska v Pajk-ovi tiskarni v Mariboru. Isti pisatelj je poslovenil tudi Kocenov zemljepis za ljudske šole; ta rokopis je pa založnik (Hölzel na Dunaji) ministerstvu v odobrenje predložil. —

— Z odlokom od 12. dec. 1875 ukazuje štajerski dež. š. svet, naj se Pripovedi iz zgodovine Štajerske“ od dr. Kronesa, poslovenjene po Lapajne-tu*), vpeljujejo kot dodatek k berilom tudi v eno-, dvo- in trirazredne šole. — Ta ukaz z veseljem pozdravljamo, ker dobé na ta način tudi vsi naši slovenski otroci malo, dobro in ceno knjižico v roke, kar dosedaj ni bilo dovoljeno; a s tem odlokom je celó za ukazano. S časoma bodo torej vse ljudske šole (ne samo 4razredne) smele rabiti več knjig in knjižic, kar bode koristilo posebno slovenskim šolam, ki nimajo niti dobrih niti zadostno čitank, za katere deželni šolski sveti: niti na Štajerskem, niti na Kranjskem, niti na Goriškem, niti na Koroškem kar nič resno skerbeti ne marajo. Slovenske šole so pač prave sirote. —

— Winikerjeve pisanke s slovenskimi napisi imajo na prodaj: Jan. Giontini v Ljubljani, Franjo Dubois v Ljutomeru. (Na ogled jih pošiljamo tudi mi vsakemu, ki se za nje pri nas oglasi. Ured.)

— Naprošeni smo naznaniti, da se pri knjigarju Duboisu v Ljutomeru dobivajo vse šolske knjige iz c. k. zaloge na Dunaji in tudi knjige, od naših pisateljev, in sicer Praprotnikovo Spisje in Slovnica, Lapajnetova Geometrija, Fizika, Prirodopis in Pripovedi iz zgodovine Štajerske.

Šolske novice in drobtine.

(„Učiteljsko društvo za slovenski Štajer.“) Volevažen družabnik naš pise nam med drugim: „Upam, da število naročnikov, članov in sodelalcev „Slov. učitelja“ narašča. Da bi le! — Potem bi bilo menda skoraj mogoče nekaj malih premij za najboljše spise razpisati, kateri bi se prilično v „Učitelju“ ponatisnili. — Vsekako nam bo delati tudi na to, da bo naše glasilo prej ko prej trikrat na mesec in za 1 cm. daljšimi verstami izhajalo. Nekateri prijatelji nas jako pridno podpirajo z naročnino in raznim, za naš list, spisov in dopisov nam že toliko dohaja, da bi lahko list trikrat na mesec izhajal ali vsaj po 2krat v večji obliki. Tudi število naročnikov je toliko, da bi se zmagali stroški, samo to nas bi strašilo, da naročniki ne bodo zvesti plačevalci, kar se godi pri vseh časopisih in tudi pri našem. So učitelji, ki prijemajo list po 2 in 3 leta, pa nič ne plačajo. — Pač žalostno. Ali hočemo takega nemarneža tožiti? Razen onih časnikov, katere smo v 2. števil. obznanili, dobivamo v zameno tudi: „Školo“ (izh. v Belgradu, pisana je s cirilico), „Zvon“, „Gospodarski list“ (izhaja v Gorici) „Bukowianer pädag. Blätter“, Jugoslavenski Stenograf“. Te in ove časopise pošiljamo prav radi po pošti na dom našim č. družabnikom, samo da nam poštné stroške, ki bodo sicer malo znašali, poplačajo. Kot podporni ud je k našemu društvu pristopil č. g. Andrej Žnidaršič, duhovnik in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Banjšicah na Tolmnskem.

(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.) Seji 20. in 27. jan. Poročalo se je o nadzorovanji nekaterih šol, dale potrebne naredbe v zadevi teh, dovolilo kmetijski točaj na šoli v Stainzu in obrtnijski v Pöllau-u,

*) Dobiva se po 8 kr. v društveni tikarni (Vereinsbuchdruckerei) v Gradci.

sklenilo 20 neizpitanih učiteljic ženskih del poklicati na 8 tednov v mariborski industrijalni kurs, poteril se je izvoljen učitelj Fr. Pfeifer v mestni šolski svet mariborski. Kot dodatek k ministerjalni naredbi od 8. jan., (katero spodaj v posnetku priobčujemo. Ur.) se ukazuje, naj tudi tisti začasni (podučitelji), ki nimajo nijednega pravega učiteljskega spričevala, v dveh letih zrelostni izpit položé.

(O izpilih za učiteljsko sposobnost.) „Grazer Z.“ piše: V smislu državne šolske postave od 14. maja 1869 se imajo tisti podučitelji, kateri v petih letih po nastopu praktične službe učiteljskega izpita ne narede, in tisti, katerim se ponavljevalni izpit ne dopušča, odstraniti od učiteljske službe in odvzeti se jim ima spričevalo zrelosti. Da se tudi ta dolečba v interesu šolstva izvede, naložil je c. k. minister za nauk in bogočastje deželnim šolskim svetom, one podučitelje, kateri 4 ali več let služijo in niso dostali izpita, popisati in jim veleovati, da imenovani izpit v tekočem letu naredé.

(Deželno šolsko svetovalstvo v Celovcu) — tako se piše „Slov. gosp.“ s Koroškega — je kljubu vsem učiteljem, ki so pri konferenciji v Velikoveu sklenili, le v slovenskem jeziku podučevati mladino, vsaj prva 4 leta, zaukazalo (der Einheit wegen), da se že v drugem letu prične v nemškem jeziku podučevati. — To so veliki pedagogi, ti celovski svetovalci, katerim je nemščina vse, prava omika slovenskih otrok in zdrava pedagogika pa nič.

(Javna zahvala.) Knjigarna Winiker-jeva v Bernu je podarila našej šoli mnogo pisank s slovenskimi napisi, za kateri dar se v imenu šolske mladine priserčno zahvaluje.

V Ljutomeru 5. februarja 1876.

Lapajne, nadučitelj.

(Slovo.) Preselivši se iz Polja izrekam vsem zasoteljskim in zasavskim učiteljem za skazano mi pravo bratovsko ljubav praserčno zahvalo. Ohranite me v blagem spominu.

Pri Veliki nedelji 25. januarja 1876.

Tone Eberl.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Učiteljska služba v Ribnici (okraj Marnberg) s 600 gld. do 25. februarja na kr. š. sv. Podučiteljska služba v Leiterspergu (Maribor) s 560 (420) in podučiteljska služba v št. Lorencu na koroški železnici s 480 (360), stan. in 70 gld. doklade do 5. marca na kr. š. sv. Učiteljska služba pri sv. Andražu v Slov. goricah (Ptujski okraj, Ir. š.) s 550 gld. in stan. do 29. febr. na kr. š. sv. Učiteljska služba pri sv. Jurji v Slov. goricah (3r. š. okraj marib.) s 550 gld. do 29. febr. na kr. š. sv. — Podučiteljska služba v Ribnici (3r. š. okraj Marnberg) s 480 (360) gld. in stan. do 25. febr. na kr. š. sv. Podučiteljska služba v Negovi (2r. š., okr. Gor. Radgona) s 44) (330) gld. in stan. do 2. marca na kr. š. sv.

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Štajerskem: G. Kranjc (iz Laškega trga) podučitelj v Konjicah Gospodičina Žilžmo Hrašovec, (prej v Ljutomeru) učiteljica v Vuzenici.

Na Kranjskem: G. Andrej Gerčar, učitelj v Sentrupertu; g. Telban definitivni učitelj v Škofjiloki; gospodičina Miroslava Ekl (učit. kand.) začasna učiteljica v Črnučah. G. Medic, zač. učitelj v Radolici.

Na Primorskem: Premoščenje v terzaški okolici: G. J. Toroš iz Verdele v Rojan, g. Troha iz Rojana v Trebiže, g. Delkin iz Trebiž v Križ, g. Šlunder iz Križa v Verdelo.

Na Koroškem: Gospodičina Fraučiška Zitko (ljubl. uč. kand.), podučiteljica v Pliberku.

Na Goriškem: G. Hoban (iz Gorice), nadučitelj, g. Stres, učitelj v Bovcu.

Služba podučitelja oziroma podučiteljice

na narodnej šoli v Šmarji, dohodki III. razreda in stanovanjem se razpisuje.

Prositelji oziroma prositeljice, zmožni slovenskega i nemškega jezika v govoru i pisavi imajo svoje prošnje potem šolske gosposke vložiti do konca februarja 1876 pri krajnem šolskem svetovalstvu v Šmarji (St. Marcin bei Erlachstein.)

Okrajni šolki svet Šmarski, dne 20. jan. 1876.

1—2

Pervosednik:

Haas.

Učiteljska služba

na narodnej šoli v Št. Pavlu se razpisuje z dohodki III. razreda i stanovanjem.

Prositelji imajo svoje prošnje potem šolke gosposke vposlati do konca februarja 1876 krajnemu šolskemu svetovalstvu v Št. Pavlu poleg Prebolda.

Okrajni šolski svet Celjski, dne 22. jan. 1876.

1—2

Pervosednik:

Haas.

Učiteljska služba

1—3
na enorazrednej narodnej šoli na Gorici poleg Gornjegrada z dohodki III. razreda i prostim stanovanjem se razpisuje.

Prositelji zmožni slovenskega in nemškega jezika v govoru i pisavi imajo svoje prošnje potem predstavljene šolske oblasti do 15. sušca t. l. oposlati krajnemu šolskemu svetovalstvu na Gorici pošta Mozirje.

Okrajni šolski svet Gornjegradski, dne 10. februarja 1876.

Pervosednik: **Haas** l. r.

1—3 Podučiteljska služba

na četverorazredni narodni šoli v Št. Jurji pol. južne železnice z dohodki III. razreda se razpisuje.

Prositelji zmožni slovenskega in nemškega jezika v govoru i pisavi imajo svoje dostojno dokumentirane prošnje potem predstavljene šolske gosposke vposlati krsjnemu šolskemu svetu v Št. Jurji poleg južne železnice.

Okrajni šolski svet Celjski, dnè 2. februarja 1875.

Predsednik: **Haas** l. r.

Lastništvo „Učiteljsko društvo za slov. Štajer.“

Za uredn. odgovoren Drag. Lorenc. — J. M. Pajk-ova tiskarna v Mariboru.